

LIETUVOS MUZIKOLOGIJA T. 6, (2005) [vyr. redaktorius A.Ambrazas, sud. G.Daunoravičienė]. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija. ISSN 1392-9313, ISBN 9986-503-58-2

Turinys

Aleksandra Pister . Muzikos retorikos tradicija Johanno Kuhnau „Biblinėse istorijose“. Teorinis konceptas (I dalis).....	6
Agnė Raguckaitė . Vokalinė kompozicija kaip integralaus medialumo reiškiny. Intermedialumo teorijos taikymas vokalinių partitūrų analizė.....	34
Vita Česnulevičiūtė . Muzika Alfonso Nykos-Niliūno „Dienoraščio fragmentuose“ ir „Praradimo simfonijoje“: intermedialus dialogas	45
Vita Gruodytė . Kompozitorius ir <i>dé-composant</i> . Helmuto Lachenmanno muzikos sintaksės klausimai.....	61
Vida Umbrasienė, Paulina Kiškytė . Emocijos ir muzika: ar liūdnas B. Dvariono „Liūdesys“?.....	67
Jonas Bruveris . Henrykas Weniawskis Lietuvoje.....	81
Vera Markova . Muzikos švietėjo Konstantino Galkausko veikla XX a. I pusės Vilniaus kultūriniam gyvenime.....	92
Gaila Kirdienė . Instrumentinės lietuvių ir kitų Europos tautų liaudies šokių muzikos sąsajos	110
Dalia Urbanavičienė, Raimonda Zalagaitytė . Liaudies šokio struktūrinė analizė.....	124
Daiva Račiūnaitė-Vyčiniene . Vienbalsumas šiaurės rytų Aukštaitijoje: vėlesnės monofoninės dainos	150
Mindaugas Karčemarskas . Lietuvių bosiniai strykiniai chordofonai. Basetlė	161
Priedai. Knygų recenzijos. Eglė Gudžinskaitė. Dar vienos monografijos utopija: Vytautas Bacevičius.....	190

Contents

Aleksandra Pister . Die Tradition der Musikhretorik in den “Biblichen Historien” von Johann Kuhnau. Erster Teil: Theoriekonzepte	6
Agnė Raguckaitė . Vocal Composition as Integral Phenomenon of Intermediality. Application of Intermediality Theory in the Analysis of Vocal Score.....	34
Vita Česnulevičiūtė . Music in Alfonsas Nyka-Niliūnas “Diary” and “Loss Symphony”: Intermedial Dialogue	45
Vita Gruodytė . Composer en dé-composant. Questions de syntaxe dans la musique d’Helmut Lachenmann... 61	61
Vida Umbrasienė, Paulina Kiškytė . Emotions and Music: Is the “Sorrow” by B. Dvarionas Sad?	67
Jonas Bruveris . Henryk Weniawski in Lithuania.....	81
Vera Markova . The Activity of Music Educator Konstantinas Galkauskas in Vilnius Culture Life in 20 th Century 1 st Half	92
Gaila Kirdienė . Die instrumentalen Volkstanzmelodien in Litauen und ihre Beziehungen zum verwandten Musikgut in Europa	110
Dalia Urbanavičienė, Raimonda Zalagaitytė . Folk Dance Structural Analysis	124
Daiva Račiūnaitė-Vyčiniene . One-voice singing in North Eastern Aukštaitija: Monophony of Later Origin	150
Mindaugas Karčemarskas . Lithuanian Bass String Chordophones Basetle.....	161
Supplements. Book Reviews Eglė Gudžinskaitė. Utopia of Another Monograph: Vytautas Bacevičius.....	190

Aleksandra PISTER

Muzikos retorikos tradicija Johanno Kuhnau „Biblinėse istorijose“. Teorinis konceptas (I dalis)

Die Tradition der Musikhistorik in den „Biblichen Historien“ von Johann Kuhnau. Erster Teil: Theoriekonzepte

Anotacija

Straipsnyje aprašoma XVI–XVII a. klestėjusios komponavimo praktikos – muzikos retorikos – teorija, besiremianti žodinės retorikos menu (mokslu). Epochos muzikai savo kuriamiems opusams pritaikė retorinius kalbos komponavimo būdus, formas, žodines konstrukcijas (retorines figūras), siekdami, kad gautasis rezultatas skleistų nemuzikines (dažniausiai žodines) prasmes. Muzikos ir retorikos menai baroko epochoje susijungė į organišką ir, tam tikra prasme, universalią nemuzikinių prasių kodavimo sistemą, kurios svarbiausiu konstruktyviuoju bei semantiniu elementu tapo muzikinė-retorinė figūra (toliau MRF). Tai bene fundamentaliausias muzikos ir retorikos menu (mokslų) sąveikos lygmuo, esmingiausia muzikos retorikos komponavimo teorijos bei praktikos kategorija. Būtent MRF pagrindu buvo kuriami vokaliniai, o vėliau ir instrumentiniai kūriniai, jų žodiniai užšifravimai kodavo naratyvų paramuzikinį muzikos lygmenį. Tad norint baroko muzikos tekstuose išskaityti nemuzikines prasmes, labai svarbu išvelgti ir atpažinti juose glūdinčias MRF.

Teoriniam MRF aprašymui pasirinkome lentelės formą, manydami, jog taip išanalizuotos įvairios MRF išryškintų pagrindines jų savybes bei padės lengviau atpažinti baroko muzikos partitūrose. Lentelėje figūros išdėstytos abėcėlės tvarka bei analizuojamos pagal įvairius – harmonijos, melodikos, ritmo, vartosenos, simbolikos, afektų ir kitus – parametrus.

Raktažodžiai: baroko muzika, muzikos retorika, paramuzikinis, muzikinė-retorinė figūra, afektas, simbolis, puošmena, retorinis komponavimo procesas, retorinė forma, žodinės konstrukcijos.

Annotation

Im Artikel wird die Theorie der Musikhistorik behandelt, die auf der Kunst / Wissenschaft der verbalen Rhetorik basiert. Diese Theorie herrschte in der kompositorischen Praxis der XVI–XVII Jahrhunderte vor. Die Musiker der Epoche haben für ihre Kunstwerke die rhetorischen Sprachkompositionsverfahren, -formen, rhetorische Figuren bzw. wörtliche Konstruktionen angepasst, damit das erbrachte Ergebnis außermusikalische (meistens wörtliche) Inhalte ausdrückte. Im Zeitalter des Barocks haben sich die Musik- und Rhetorikkünste zu einem organischen, gewissermaßen universellen Kodierungssystem der außermusikalischen Inhalte vereint. Zum wichtigsten konstruktiven und semantischen Element dieses Systems wurde die musikalisch-rhetorische Figur (weiter MRF), die fast zum grundlegendsten Niveau der Interaktion zwischen Musik- und Rhetorikkünsten/-wissenschaften, sowie zu einer wesentlichen Theorie- und Praxiskategorie der musikalisch-rhetorischen Komposition wurde. Eben auf der Basis von MRF wurden vokalische und später instrumentale Kunstwerke komponiert, ihre wörtlichen Verschlüsselungen kodierten das narative außermusikalische Musikniveau. Um die außermusikalischen Inhalte der Barockmusik zu entziffern, ist es sehr wichtig die in den Kunstwerken versteckten MRF zu erkennen und zu begreifen.

Um die außermusikalischen Inhalte in Partituren der Barockmusik zu entdecken, ist es erforderlich ihre Konzentrationsstelle – musikalisch-rhetorische Figuren – zu lokalisieren. Für die theoretische MRF-Beschreibung haben wir die Tabellenform gewählt, weil wir glauben, dass auf diese Weise analysierten verschiedenen MRF ihre hauptsächlichen Symptome hervorheben werden und dadurch es auch leichter wird, diese in Partituren der Barockmusik zu erkennen. Die Figuren werden in der Tabelle nach alphabetischer Ordnung angegeben, sowie nach

unterschiedlichen Parametern analysiert, wie Harmonie, Melodik, Rhythmus, Gebrauch, Symbolik, Affektivität und andere.

Stichwörter: Barockmusik, Musikhistorik, außermusikalisch, musikalisch-rhetorische Figur (MRF), Affekt, Symbol, Ornament, rhetorisches Sprachkompositionsverfahren, rhetorische Form, verbale Konstruktionen.

Agnė RAGUCKAITĖ

Vokalinė kompozicija kaip integralaus medialumo reiškinys. Intermedialumo teorijos taikymas vokalinių partitūrų analizėse

Vocal Composition as Integral Phenomenon of Intermediality. Application of Intermediality Theory in the Analysis of Vocal Score

Anotacija

Šiame straipsnyje yra svarstomos intermedialumo teorijos pritaikymo vokalinių partitūrų analizei galimybės. Intermedialumo teorija straipsnyje pristatoma kaip perspektyvi teorinė prieiga, leidžianti naujai interpretuoti tradicines žodžio bei muzikos sąveikų sampratas ir išplėsti vokalinėje muzikoje integruojamų medijų lauką. Siekiant supažindinti skaitytoją su tradicinio ir intermedialaus analizės mechanizmo praktine jungtimi, straipsnyje pateikiama vienos ryškiausių 7-ojo dešimtmečio vokalinių partitūrų – György Ligeti „Aventures & Nouvelles Aventures“ – interpretacija. Straipsnyje vadovaujama Wernerio Wolfo bei Nicholaso Cooko intermedialumo tipologijomis.

Raktažodžiai: intermedialumas, multimedialumas, integralus medialumas, vokalinės naujovės.

Abstract

The present article is an attempt to adapt the intermedial theory to the analysis of vocal scores. In this article the intermedial theory is presented as a promising theoretical approach that gives an opportunity to interpret the conventional word and music relation in a new and wider sense, and that helps to expand the field of different medias that are integrated in the vocal music. Attempting to familiarize the reader with the practical link of traditional and intermedial devices the author presents analytical interpretation of one of the best known vocal scores of the 7th decade – “Aventures & Nouvelles Aventures” by György Ligeti. In the article author follows the intermedial typologies of Werner Wolf and Nicholas Cook.

Key words: intermediality, multimediality, integral mediality, vocal innovations.

Vita ČESNULEVIČIŪTĖ

Muzika Alfonso Nykos-Niliūno „Dienoraščio fragmentuose“ ir „Praradimo simfonijoje“: intermedialus dialogas

*Music in Alfonsas Nyka-Niliūnas “Diary” and “Loss Symphony”:
Intermedial Dialogue*

Anotacija

Straipsnyje siekiama atskleisti naujas poezijos ir muzikos sąsajų tyrimo galimybes pasitelkiant intertekstualumo bei intermedialumo teorijas. Remiantis jų nuostatomis suformuojamas toks poetinio teksto interpretacijos būdas, kuris leidžia konstatuoti muzikinio mąstymo raišką Alfonso Nykos-Niliūno „Praradimo simfonijoje“. Muzikos jo „Dienoraščio fragmentuose“ aptarimas yra svarbi pradinė motyvacija, skatinanti atsiversti šio poeto tekstus, tikintis papildyti jų interpretacijų lauką muzikologinėmis išvalgomis.

Raktažodžiai: intertekstualumas, tekstas, dialogas, intermedialumas, ikonotekstas, vertikalusis montažas, muzikos principai poezijoje.

Abstract

The aim of this article is to reveal new research possibilities of interrelations between music and poetry applying intertextuality and intermediality theories. Poetic text interpretation, which helps to state expression of music cogitation in Alfonsas Nyka-Niliūnas' *Loss Symphony* (liet. *Praradimo simfonija*) is based on this two theories. Alfonsas Nyka-Niliūnas' in his *Diary* wrote a lot of about the music. This is the first one impulse to analyse his poetry using musicological insights.

Key words: intertextuality, text, dialogue, intermediality, iconotext, vertical montage, music principles in poetry.

Vita GRUODYTĖ

Composer en dé-composant. Questions de syntaxe dans la musique d'Helmut Lachenmann

Kompozitorius ir dé-composant. Helmuto Lachenmanno muzikos sintaksės klausimai

Résumé

La notion de syntaxe, utilisée d'ordinaire pour la musique tonale et non pour la musique contemporaine, peut paraître trop artificielle et inadaptée lorsqu'on parle de la musique de Helmut Lachenmann. Celle-ci, s'opposant méthodiquement et depuis longtemps à la pensée conventionnelle, construit sa propre stylistique sonore sur la base des restes du langage musical du passé. La notion de syntaxe, en ce cas, est donc à comprendre non dans le sens linguistique ou narratif, mais dans celui de l'expression sonore: des constructions d'éléments expressifs ou de pures expressions – invisibles et inanalysables sur partition dans la plupart des cas – qui ne se forment et n'acquièrent un sens qu'au niveau acoustique. Cette syntaxe se déploie non pas sur les segments minimaux du langage musical traditionnel, mais sur des foyers acoustiques aux contours imprécis et aux volumes variés. Elle devient ainsi le principal élément qui structure cette musique, et qui lui offre une unité ainsi qu'une logique reconnaissable à l'oreille.

Mots clés: Musique contemporaine, langage musical, syntaxe, déconstruction, objets sonores, expérience auditive.

Anotacija

Sintaksės sąvoka, paprastai taikoma tonalinei, o ne šiuolaikinei muzikai, gali pasirodyti pernelyg svetima ir dirbtinė kalbant apie Helmuto Lachenmanno muziką, kuri jau daugelį metų metodiškai kovodama su konvenciniu mąstymu iš muzikinės kalbos praeities nuotrupų formuoja savitą garsinę stilistiką. Sintaksės sąvoka šiuo atveju yra suvokiama ne lingvistine ar naratyvine, o garsinės išraiškos prasme. Tai ekspresyvinių elementų arba grynų išraiškų konstrukcijos, dažniausiai nematomos (ir neanalizuotinos) partitūroje, susiformuojančios ir įgaunančios prasmę tik akustiniame lygmenyje. Ši sintaksė yra paremta ne klasikine prasme suvokiamais minimaliais muzikinės kalbos segmentais, o neapibrėžtų kontūrų ir įvairių dydžių akustiniais židiniais. Ji tampa pagrindiniu šią muziką struktūruojančiu elementu, suteikiančiu jai vientisumą ir vidinę, klausa atpažįstamą logiką.

Raktažodžiai: šiuolaikinė muzika, muzikinė kalba, sintaksė, dekonstrukcija, garsiniai objektai, garsinis patyrimas.

Vida UMBRASIENĖ, Paulina KIŠKYTĖ

Emocijos ir muzika: ar liūdnas B. Dvariono „Liūdesys“?

Emotion and Music: Is the “Sorrow” by B. Dvarionas Sad?

Anotacija

Straipsnyje nagrinėjami emocinio muzikos poveikio klausimai. Aptariami naujausi požiūriai į muzikos sukeltų emocijų reikšmę kognityvinėje žmogaus veikloje (Gardner, Ekman, Goleman, Meyer, Gabrielsson, Sloboda, Krumhansl, Peretz ir kt.). Straipsnio tikslas – požiūrių į emocionaliuosius muzikos aspektus kontekste atskleisti B. Dvariono pjesės fortepijonui „Liūdesys“ struktūrinius ypatumus, inspiruojančius atitinkamą nuotaiką. Atliktas psichologinis eksperimentas grindžiamas A. Gabrielssono ir J. Slobodos muzikinių struktūrų klasifikacija. Tyrimu siekiama patikrinti kūrinio pavadinime užkoduotos emocinės būsenos psichologinį realumą ir jos sąsajas su muzikine struktūra. Išvadose patvirtinamas pagrindinių liūdesį inspiruojančių struktūrinių sprendimų poveikumas.

Raktažodžiai: emocijos, muzika, intelektas, muzikos psichologija, liūdesys.

Abstract

The aspects of emotional affection of music are investigated in this article. The newest attitudes related to the relevance of emotions, brought about by music in cognitive work (Gardner, Ekman, Goleman, Meyer, Gabrielsson, Sloboda, Krumhansl, Peretz, etc.), are presented. The goal of the article is to reveal the structural singularity of the piano piece “Sorrow” by B. Dvarionas within the context of these attitudes. To serve this goal a psychological experiment based on A. Gabrielsson’s and J. Sloboda’s classification of music structures was carried out. The aim of the experiment was to verify the psychological reality of emotional state, coded in the name of the piece and its links with the structure of music. In conclusion, the presence of the main structures inspiring sorrow has been justified.

Key words: emotion, music, intelligence, psychology of music, (sadness) sorrow.

Jonas Bruveris

Henrykas Wieniawski Lietuvoje

Henryk Wieniawski in Lithuania

Anotacija

Šįmet suėjo 170 metų, kai gimė (1835 m. liepos 10 d. Liubline), ir 125 metai, kai mirė (1880 m. kovo 31 d. Maskvoje), Henrykas Wieniawski, vienas garsiausių XIX a. smuikininkų. 1848-aisiais, po penkerių metų studijų Paryžiuje, prasidėjo visą gyvenimą trukusi jo koncertinė virtuozo karjera. 1860–1872 m. buvo caro rūmų Peterburge smuikininkas solistas, 1862–1868 m. pirmasis 1862 m. įsteigtos Peterburgo konservatorijos, 1875–1877 m. – Briuselio konservatorijos profesorius. Parašė įvairių žanrų kūrinių. H. Wieniawskio kūryba paliko pastebimą pėdsaką ir lietuvių muzikos kultūroje. Jis ne sykį koncertavo Vilniuje, o vertingiausias kūrinius lietuvių smuikininkai griežia ir šiandieną, jie naudojami pedagogikoje. H. Wieniawskio pasirodymų bei jo kūrybos atlikimo Lietuvoje apžvalga galėtų paskatinti pastangas specialiai patyrinti šio muziko bei kitų smuiko virtuozų ir pedagogų poveikį lietuvių smuikavimo tradicijai bei raidai.

Raktažodžiai: Henrykas Wieniawski, kūrinių datavimas, smuiko pedagogika.

Abstract

Henryk Wieniawski (1835–1880) was one of the most celebrated violinists of the 19th century. His creative work left noticeable traces in the Lithuanian music culture, too. Concerts of Wieniawski in Lithuania as well as a place of his works in concert and pedagogical repertoire of Lithuanian violinists are reviewed in the article.

Key words: Wieniawski, dating of the works, violin pedagogy.

Vera MARKOVA

Muziko švietėjo Konstantino Galkausko veikla XX a. I pusės Vilniaus kultūriniame gyvenime

The Activity of Music Educator Konstantinas Galkauskas in Vilnius Culture Life in 20th Century 1st Half

Anotacija

Straipsnyje gvildenama vilniečio kompozitoriaus Konstantino Galkausko (1875–1963) įvairiapusė švietėjiškoji veikla, jo sukurta muzikinio švietimo vizija, nagrinėjamas muziko pedagoginis darbas, apžvelgiama jo koncertinė lektoriaus veikla. Straipsnio tikslas yra remiantis pirminių šaltinių (Lietuvos archyvuose saugomos medžiagos, periodikos) studijomis, skelbtais lietuvių, lenkų, baltarusių tyrinėtojų darbais išsamiau ir objektyviau atskleisti K. Galkausko indėlį į XX a. I pusės daugiatautę Vilniaus kultūrą.

Raktažodžiai: XIX a. pabaigos – XX a. I pusės Vilnius, multikultūrinė visuomenė, Konstantinas Galkauskas, muzikas švietėjas, Imperatoriškosios rusų muzikos draugijos Vilniaus skyriaus muzikos mokykla, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija, Žydų muzikos institutas.

Abstract

The article discusses the miscellaneous educative activity and music education vision created by Vilnius composer Konstantinas Galkauskas (1875–1963). A pedagogical work is discussed and a concert activity is overlooked of this musician and lector. The purpose of this article is to display more comprehensive and objective contribution by K. Galkauskas to multinational culture of Vilnius in the 20th century 1st half with reference to original sources (materials in

Lithuanian archives, periodicals), studies and works by researchers published in Lithuanian, Polish and Belorussian.

Keywords: Vilnius in the end of 19th century – 20th century 1st half, multinational society, Konstantinas Galkauskas, music educator, Vilnius Department Music school of Imperial Association of Russian Music, Vilnius Vytautas The Great Gymnasium, Jewish Institute of Music.

Gaila KIRDIENĖ

Die instrumentalen Volkstanzmelodien in Litauen und ihre Beziehungen zum verwandten Musikgut in Europa

Instrumentinės lietuvių ir kitų Europos tautų liaudies šokių muzikos sąsajos

Anotation

Die wesentlichen Gemeinsamkeiten der europäischen Tanzmusik bestehen in der Formstruktur, metrisch-rhythmischer Organisation, Prinzipien der melodischen Gestaltung, in mehr oder weniger festgelegten melodischen Gestalten, in der modalen Struktur und Mehrstimmigkeitarten. Auf dem Gebiet der Intonierung und Aufführungsstilistik, Artikulation, treten auch ähnliche Eigenschaften auf. Die gemeinsamen Merkmale der litauischen Volkstanzmusik mit der Musik dieser Gattung anderer europäischen Völker dürfte als ein lebendiger Beweis der vielfältigen musikalischen Wechselbeziehungen betrachtet werden.

Andererseits, die Variierungsmöglichkeiten sind sehr breit. Ein Tanzmelodiemodell kann, wie es sich in unserem Fall anhand von litauischen Winkertanzmusikversionen für Geige verfolgen ließ, in unterschiedlichen Modi und mit verschiedenen Formen der mehrstimmigen bzw. klanglichen Begleitung verwirklicht werden.

Die meist konstitutive Wendung des Winkertanztypus stützt sich auf die Konstante des Rhythmus und Duktus, melodisch wird sie dagegen ziemlich labil gestaltet. Das Wesen dieser melodischen Wendung läßt sich nur im Zusammenhang mit der Tanzbewegung und über die vokale Version mit dem unterlegten Text erfassen. Bei der Bestimmung der Ähnlichkeit der Melodiebestandteile soll das Entfaltungsprinzip der melodischen Gestaltung berücksichtigt werden.

Schlüsselwörter: Litauer, andere europäische Völker, Volkstanzmusik, Fiedelmusik, Winkertanztyp, Formstruktur, die rhythmische Bildung, Tempo, die melodische Gestaltung, Entfaltungsprinzip der melodischen Gestaltung, generelle und grundlegende melodische Wendungen, Satz, die modale Struktur, Variierungsmöglichkeiten.

Anotacija

Įvairių Europos tautų šokių muzikos forma, metrinė ir ritminė organizacija, melodinio dėstymo principai, daugiau ar mažiau pastovūs melodiniai pavidalai, modalinė struktūra ir daugiabalsumo būdai daug kuo panašūs. Intonavimo, atlikimo stilistikos, artikuliacijos srityje taip pat galima rasti panašumų. Bendros lietuvių liaudies ir kitų Europos tautų liaudies šokių muzikos ypatybės gali būti traktuojamos kaip gyvas šių tautų muzikinės kultūrinės sąveikos liudijimas.

Kita vertus, varijavimo galimybės labai plačios. Šokio melodinis tipas, kaip rodo mūsų pasirinkti lietuvių šokio „Klumpakojis“ smuiku pagriežti muzikos pavyzdžiai, gali būti įgyvendinamas įvairiose dermėse ir įvairiomis daugiabalsumo bei garsinio pritarimo formomis.

Svarbiausias šokio „Klumpakojis“ melodinis darinys pagrįstas ritmo ir melodinės linijos pastovumu, o konkrečių garsų aspektu, priešingai, yra labai nepastovus. Šio melodinio darinio esmė aiškėja susiejus jį su šokio judesiu ir žodiniu, vokaliniu tekstu. Nustatant melodinių darinių panašumą tenka atsižvelgti į šiame tyrime apibrėžtą melodinės sklaidos principą.

Raktažodžiai: lietuviai, kitos Europos tautos, liaudies šokių muzika, smuiko muzika, „Klumpakojis“ („Grasytinis“), forma, ritmika, tempas, melodinis pavidalas, melodinės sklaidos prin-

cipas, būdingosios ir bendrosios melodinės figūros, sankloda, derminė struktūra, varijavimo galimybės.

Dalia URBANAČIENĖ, Raimonda ZALAGAITYTĖ

Liaudies šokio struktūrinė analizė

Folk Dance Structural Analysis

Anotacija

Straipsnio tikslas – supažindinti su liaudies šokio struktūrinės analizės problematika, pagrindinėmis tendencijomis, Lietuvoje ir užsienyje sukurtomis šokio analizės metodikomis. Apžvelgiama įvairių metodikų kūrimo raida užsienyje, jų tarpusavio skirtumai ir panašumai. Išsamiau aptariama Tarptautinės tradicinės muzikos tarybos (*International Council for Traditional Music – ICTM*) etnochoreologų grupės sukurta metodika „Syllabus“. Ja remiantis buvo sukurti ir lietuviškiems šokiams pritaikyti struktūrinės analizės principai: kadriliams skirtą metodiką sukūrė Raimonda Zalagaitytė, o pritaikytą įvairiems lietuviškiems šokiams – Dalia Urbanavičienė. Straipsnyje pateikiamos abi šios metodikos supažindinant su pagrindiniais principais, paaiškinant grafinėse lentelėse naudojamus simbolius, iliustruojant konkrečių šokių analizės pavyzdžiais.

Raktažodžiai: etnochoreologija, šokio struktūrinė analizė, muzikos ir judesių ryšys, formų modeliai, komponavimo principai, struktūriniai lygmenys, motyvas, frazė.

Annotation

The aim of article is to introduce the topic of folk dance structural analysis, the main tendencies in this field, the created methodics in Lithuania and abroad. The survey of folk dance structural analysis creation in other countries is presented, the various foreign methodics, their differences and similarities are analysed. The “Syllabus”, created by the members of The International Council for Traditional Music, is discussed more in details. The principles for the analysis of Lithuanian folk dances were also created basing on “Syllabus” methodics: Raimonda Zalagaitytė created the methodics for the analysis of quadrilles, and Dalia Urbanavičienė created the methodics fitted for all Lithuanian dances. These both Lithuanian methodics are presented in the article, introducing the main principles, explaining the symbols used in the graphical tables, giving the examples of the certain folk dances analysis.

Key words: ethnochoreology, structural analysis of dance, the connection between music and movements, form-models, compositional principles, structural levels, the motif, the phrase.

Daiva RAČIŪNAITĖ-VYČINIENĖ

Vienbalsumas Šiaurės rytų Aukštaitijoje: vėlesnės monofoninės dainos

One-voice singing in North Eastern Aukštaitija: Monophony of Later Origin

Anotacija

Straipsnis skirtas bemaž netyrinėtai lietuvių folkloro daliai – Šiaurės rytų Aukštaitijos vienbalsėms dainoms. Iki šiol Aukštaitiją buvo įprasta laikyti vokalinio daugiabalsumo židiniu Lietuvoje. Straipsniu norima atkreipti dėmesį į aukštaičių monofoninę dainavimo tradiciją, kuri kaip tarpinė grandis galėjo gyvuoti tam tikru istoriniu-kultūriniu laikotarpiu tarp (greta) dviejų daugiabalsumo rūšių – polifonijos ir homofonijos. Straipsnyje analizuojama vėlesnės kilmės aukštaičių monofonija. Ji, būdama gimininga suvalkiečių ir lietuvininkų vienbalsumui, rodo buvus gana vientisą tam tikros Lietuvos dalies vienbalsių melodijų pluoštą, vieną minėtų melodijų kūrybos tarpsnį.

Raktažodžiai: monofonija, senos sandaros dainų klodas, vėlesnės vienbalsės dainos, „tarpinės“ prigimties melodijos, trimitinės intonacijos, plagališkumas.

Abstract

The article deals with monophonic songs of Aukštaitija (northeastern Lithuania), a portion of the Lithuanian folklore almost unstudied until now. Aukštaitija is usually considered as a center of vocal many-voiced style. The aim of the article is to pay attention to the Aukštaičiai tradition of monophonic singing which, as an intermediate chain, could be alive in some-historical cultural period between/aside the two sorts of the many –voiced style: polyphony and homophony. In the article the Aukštaičiai monophony of the later origin is analyzed. Being kindred with monophony of the inhabitants of Suvalkija and those of the Lithuanian Minor, it is indicative of existence – in the earlier times – of a rather uniform bunch of monophonic melodies in some area of Lithuania, and coincidence of the creation period of the above melodies.

Key words: monophony, a layer of songs of the archaic composition, monophonic songs of the later origin, melodies of “intermediate” nature, trumpet intonations, plagal cadance.

Mindaugas KARČEMARSKAS

Lietuvių bosiniai strykiniai chordofonai. Basetlė

Lithuanian Bass String Chordophones Basetle

Anotacija

Straipsnyje pirmą kartą tyrinėjamos lietuvių basetlės. Muzikavimo basetlėmis tradicija bei jų gamybos Lietuvoje specifika atskleidžiama lyginant su atitinkamais Europos bosiniais strykiniais chordofonais. Nagrinėjamos istorinės ir kultūrinės basetlės prigijimo Lietuvoje prielaidos. Tyrimai atlikti aprašomuoju, lyginamuoju tipologiniu ir geografiniu kartografiniu meto-dais.

Raktažodžiai: basetlė, bosiniai strykiniai chordofonai, meistrystė, muzikavimas, liaudies muzikos kapelos.

Annotation

In this article Lithuanian basetlė are analyzed for the first time. The tradition of playing the basetlė and the peculiarities of making these instruments are revealed while comparing them with corresponding bass cord chordophones in Europe. The article also examines historical and cultural preconditions that allowed the basetlė to entrench in Lithuania. While investigating descriptive, comparative typological, and geographical cartographical methods are being applied.

Key words: Basetle, bass cord chordophones, playing, folk music bands.